

*Załącznik nr 3
do Zarządzenia nr 221/2018
Wójta Gminy Zabierzów
z dnia 18 grudnia 2018 r.*

PROJEKT

**UCHWAŁA NR
RADY GMINY ZABIERZÓW**

z dnia 2019 r.

w sprawie: przyjęcia „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla gminy Zabierzów na lata 2019-2020”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 994 ze zm.) oraz art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 ze zm.) i art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2005 r., poz. 1390)

Rada Gminy Zabierzów uchwala co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla gminy Zabierzów na lata 2019-2020”, którego treść stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zabierzów.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik
do Uchwały Nr
Rady Gminy Zabierzów
z dnia

**Program przeciwdziałania przemocy
w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy
w rodzinie dla gminy Zabierzów**

na lata 2019 - 2020

Zabierzów 2018

Zakres opracowania :

1. Wprowadzenie
2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu przeciwdziałania przemocy
3. Przemoc w rodzinie – charakterystyka zjawiska oraz skutki społeczne
4. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Zabierzów
 - a) Zasoby lokalne – instytucjonalne i ludzkie -służące przeciwdziałaniu przemocy
 - b) Formy udzielonej pomocy i wsparcia
 - c) Realizatorzy gminnego programu oraz ich kompetencje
5. Sposób realizacji poszczególnych działań programu
6. Adresaci programu
7. Cele programu
8. Ewaluacja i monitoring

Wprowadzenie

Przyjęcie przepisów o przeciwdziałaniu przemocy domowej w formie ustawy oraz programów regulujących działania służb i instytucji na szczeblu krajowym i lokalnym świadczy o wadze, jaką przywiązuje się do tego zagadnienia. Czemu nie należy się dziwić, gdyż przemoc w rodzinie (zwana też „domową”) jest istotną przyczyną dezorganizacji rodziny – dotyczy wszystkich jej członków i powoduje poważne zmiany w każdej części systemu rodzinnego. Stosowanie przemocy narusza prawa i dobra osobiste - godność osobistą, nietykalność cielesną, wolność i swobodę, w tym również normy związane z życiem osobistym oraz naraża na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, wywołując cierpienie i krzywdy moralne u osób, które jej doznają.

W polskim systemie prawnym przemoc jest przestępstwem ściganym z urzędu. Przepisy dotyczące tego problemu znajdują swoje uregulowania w szeregu aktów prawnych – poczynając od Konstytucji,¹ przepisów prawa karnego² po ustawę szczególną, jaką jest Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dn. 29.07.2005r.³ Warto podkreślić, iż Sejm Rzeczypospolitej 6 lutego 2015

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) Rozdział drugi pt. „Wolność, Prawa i Obowiązki Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne przyznając obywatelowi prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją,

² art. 304 § 1 KPK: „Każdy dowiedziawszy się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu ma społeczny obowiązek zawiadomić o tym Prokuratora lub Policję.”

³ Dz. U. z 2015 r., poz. 1390.

przyjął ustawę o ratyfikacji Konwencji Rady Europy o zapobieganiu i przeciwdziałaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Konwencja, w myśl założeń jej twórców, ma stanowić najdalej idącą umowę międzynarodową poświęconą problematyce zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet oraz przemocy domowej. Przemoc względem kobiet traktowana jest zarówno jako naruszenie praw człowieka, jak i forma dyskryminacji. Dokument opiera się na trzech zasadniczych elementach, a mianowicie: 1) zapobieganiu przemocy, 2) ochronie ofiar przemocy oraz 3) ściganiu sprawców przemocy.

Pięć lat po przyjęciu pierwszej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, nowelizacją z 2010r. wprowadzono zmiany, które, zgodnie z założeniami, powinny w większym stopniu przyczynić się do przeciwdziałania występowaniu tego zjawiska oraz niwelowania jego skutków. Za niezbędne uznano:

- rozwój profilaktyki jako formy działań zapobiegających zjawisku przemocy w rodzinie,
- potrzebę wielodyscyplinarnego podejścia do jego rozwiązywania w szerszym wymiarze społecznym
- konieczność prowadzenia edukacji, która powinna przyczynić się do zmiany świadomości społeczeństwa odnośnie tego, czym tak naprawdę jest przemoc
- rozwój metod skutecznej ochrony ofiar przemocy, w szczególności dzieci,
- stworzenie mechanizmów ułatwiających izolację sprawców od ofiar,
- zmianę postaw osób stosujących przemoc w rodzinie przez poddanie ich oddziaływaniom korekcyjno-edukacyjnym.

Z kolei w 2008r. Wojewoda małopolski, realizując swój obowiązek ustawowy, wydał zalecenia w zakresie tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i postępowania w sytuacji występowania przemocy. Cele, które powinny przyświecać działaniom wynikającym z programów gminnych zostały zdefiniowane następująco:

- ograniczenie rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie
- podniesienie skuteczności interwencji wobec problemu przemocy
- rozwój oferty pomocowej dla rodzin uwikłanych w przemoc
- integracja działań instytucji wobec problemu przemocy w rodzinie
- rozwój wiedzy, kompetencji, umiejętności reagowania wobec problemu przemocy
- podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie

Opracowując zakres gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla gminy Zabierzów (dalej zwany również: gminny program) kierowano się ogólnymi celami i wskazówkami określonymi w ustawie oraz wytycznych Wojewody małopolskiego.

Program gminny jest zgodny w swoich głównych kierunkach działania z programami opracowanymi na szczeblu powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

Podstawa prawna i merytoryczna tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla gminy Zabierzów

Obowiązek opracowania przez władze samorządowe i rządowe zasad postępowania w przypadku występowania oraz zapobiegania zjawisku przemocy wynika wprost z art. 6.2, 6.3 i 6.4 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy.⁴ Szereg odniesień regulujących zasady działania wobec przemocy znajduje się również w wymienionych poniżej przepisach prawa i programach

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r., poz.1508)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r., poz. 487)
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020
- Zalecenia wojewody małopolskiego w zakresie tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i postępowania w sytuacji występowania przemocy, MUW , Wydział Polityki Społecznej , Kraków 2008r.⁵
- Procedura „Niebieskie Karty” w oświacie⁶
- Powiatowe dokumenty w sprawie Przeciwdziałania Przemocy:
 - Uchwała Nr XVI/107/2016 Rady Powiatu w Krakowie z dnia 27 stycznia 2016 r. w sprawie Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz

⁴ art.6.2. Do zadań własnych **gminy** należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym: 1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

art.6.3. Do zadań własnych **powiatu** należy w szczególności: 1) opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

2) opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;

3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;

4) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej.

art. 6.4. Do zadań z zakresu **administracji rządowej** realizowanych przez powiat należy w szczególności:

1) tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;

2) opracowywanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

⁵ źródło: http://www.malopolska.uw.gov.pl/default.aspx?page=przeciwdzialanie_przemocy

⁶ źródło: <http://kuratorium.krakow.pl/index?ac=111&id=9108>

Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016-2020 i Programu Profilaktyczno-Edukacyjnego „Stop Przemocy” na lata 2016-2020

- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017 - 2021 – uchwała nr XXVI/276/17 Rady Gminy Zabierzów z dn. 27.01.2017r.

Przemoc w rodzinie – charakterystyka zjawiska oraz skutki społeczne

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie przemoc w rodzinie należy rozumieć jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób, [o których mowa w art. 2 pkt. 2 w/w ustawy – przez określenie członek rodziny należy rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks Karny (Dz. U. z 2017 r., poz. 2204, ze zm.), a także inną osobę wspólnie zamieszkującą lub gospodarującą], w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Przemocą w rodzinie nazywamy każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody. [Nowakowska, 2008, s. 21]. Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że: jest intencjonalna – jest zamierzonym celowym działaniem człowieka nakierowanym na kontrolowanie i podporządkowanie drugiej osoby, odbywa się w warunkach nierównowagi sił – sprawca ma i wykorzystuje przewagę (fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną) nad ofiarą, prowadzi do naruszenia jej podstawowych praw i wolności, powoduje cierpienie oraz naraża ją na utratę zdrowia i życia.

Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie w gminie Zabierzów

Przemoc domowa jest jedną z przyczyn, dla których rodziny, bądź osoby w nią uwikłane mogą ubiegać się o objęcie pomocą lub wsparciem ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej. Spośród 646 rodzin, korzystających w roku 2017 ze świadczeń pomocy społecznej, rodziny gdzie występowała przemoc, stanowiły 11,15%. Wśród osób poszkodowanych, których liczba wynosiła 60, - 18,33% to dzieci. Zjawisko przemocy domowej na terenie gminy Zabierzów nie stanowi dominującego problemu społecznego – jeśli popatrzymy na ten problem w ujęciu statystycznym. Niemniej jednak z punktu widzenia szkód fizycznych, moralnych, psychicznych i społecznych, jakie ono ze sobą niesie, wymaga

priorytetowego potraktowania wśród występujących problemów społecznych. Szczególnie wobec faktu, potwierzonego w wielu badaniach społecznych, iż osoby doznające przemocy w dzieciństwie o wiele częściej demonstrują zachowania agresywne w życiu dorosłym. Negatywne, wynikające z przemocy „wewnętrzne stany emocjonalne znacznie utrudniają konstruktywne radzenie sobie ze stresem w życiu, obniżają umiejętność budowania bezpiecznych więzi oraz zaciemniają realne spojrzenie na własne agresywne zachowania. Nie widzi się więc, że krzywdzi się innych”.⁷

Poniżej przedstawiono dane, dotyczące okresu realizacji „Gminnego programu przeciwdziałania przemocy na lata 2015-2018”, w odniesieniu do problemu przemocy, obrazujące zarówno nasilenie występowania tego zjawiska w gminie, jak również podjęte działania skierowane na pomoc i niwelowanie skutków.

osoby objęte pomocą	2015	2016	2017
liczba osób doznających przemocy	65	38	60
liczba osób stosujących przemoc	51	35	56
liczba spotkań ZI	7	5	5
liczba powołanych grup roboczych	54	35	49
liczba NK	54	35	60
liczba zakończonych NK – ustanie przemocy	29	21	23
liczba zakończonych NK – brak zasadności	18	11	16
liczba rodzin objętych ZI/GR	69	59	72
liczba osób, które skorzystały z porad Gminnego punktu IWP	338	222	255
liczba porad udzielonych w gminnym punkcie IWP	889	586	847

formy wsparcia rodzin i osób	2015	2016	2017
pomoc psychologiczna (spotkania)	40	31 (98 porad)	27 (112 porad)
pomoc prawna	41	27 (41 porad)	46 (78 porad)
pomoc socjalna	14 os	17 os	20 os
praca socjalna	166	156	170
pomoc pedagogiczna	0	0	0
konieczność udzielenia schronienia	0	0	0
grupy wsparcia	26	26	13
miejsce schronienia	0	0	0
mediacje	17	3	19

⁷ Agnieszka Widera-Wysoczańska, źródło: http://www.swiatproblemow.pl/2014_09_3.html

formy wsparcia dla sprawców przemocy	2015	2016	2017
skierowanie do udziału w programach korekcyjno- edukacyjnych	30	31	35
skierowanie do GKRPA	29	22	32
wniosek do Sądu o przymusowe leczenie	2	3	4

zasoby instytucjonalne i kadrowe	2015	2016	2017
Punkt Informacji, wsparcia i pomocy dla osób dotkniętych przemocą	1	1	1
psycholog	2	1	1
terapeuta	0	0	0
psychiatra	0	0	0
pedagog	0	0	0
prawnik	1	1	1
pracownik socjalny	2	2	2
Kurator społeczny/emerytowany policjant	1	1	1
mediator	1	1	1
ogólnodostępny telefon dla ofiar	1	1	1
szkolenia dla ZI i GR	6 szkoleń (187h)	8 szkolenia (90h)	16 szkoleń (54h)
superwizje	0	0	16 (54h)

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności ZI w latach 2015-2017

Wnioski:

W okresie realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w latach 2015-2018 realizowano strategiczny cel programu, tj. zminimalizowanie liczby i skutków występowania aktów przemocy oraz zachowań agresywnych w rodzinach mieszkających na terenie gminy Zabierzów. W czasie realizacji programu pozyskano dodatkowe środki z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach Programów Ośłonowych „Wspieranie Jednostek Samorządu Terytorialnego w Tworzeniu Systemu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”, co w znacznym stopniu obrazuje, zarówno nasilenie występowania zjawiska przemocy w gminie, jak również podjęte działania skierowane na pomoc i niwelowanie skutków.

W roku 2015 realizowano projekt KALEJDOSKOP, którego celem było promowanie wzorców życia rodzinnego wolnego od agresji i przemocy oraz zwiększenie skuteczności procedury Niebieskiej Karty, poprzez zwiększenie dostępności i skuteczności form profesjonalnej pomocy dla osób

uwikłanych w przemoc, propagowanie aktywnego przeciwstawiania się bierności i tolerancji dla agresorów, zwiększenie oddziaływań służb pierwszego kontaktu na zmotywowanie sprawcy do niestosowania przemocy, budowanie wśród społeczności lokalnej otwartości, świadomości i wiedzy na temat przemocy w zakresie poznania jej przyczyn, rodzajów, skutków w zakresie poznania instytucji zajmujących się pomocą, aktywizacja i dynamizacja działań na rzecz współpracy pomiędzy samorządem (GOPS), służbami pierwszego kontaktu (policją, szkołami), a społecznością lokalną.

W roku 2016 realizowano projekt KARUZELA, którego celem było podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy, poprzez zwiększenie świadomości społeczności lokalnej dot. zjawiska przemocy w rodzinie, zapobieganie powielaniu złych wzorców rodzinnych i środowiskowych wśród uczestników „Szkół dla rodziców”, zwiększenie świadomości młodzieży gimnazjalnej na temat zagrożeń płynących z przemocy, poszerzenie wiedzy na temat skutków przemocy, podniesienie poziomu wrażliwości społecznej na zjawisko przemocy w rodzinie, poszerzenie wiedzy na temat rozmiarów przemocy w rodzinie na terenie Gminy Zabierzów wśród społeczności lokalnej oraz instytucji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez diagnozę tzw. „grup ryzyka”.

W roku 2016 zaobserwowano znaczny spadek liczby rodzin, w których występowała przemoc. W stosunku do roku 2015 liczba osób uwikłanych w przemoc spadła w roku 2016 o prawie 42%, a po zaprzestaniu realizacji Programów Osłonowych w roku 2017 ponownie wzrosła o 37%. Świadczyć to może o potrzebie kontynuacji realizacji programu w oparciu o pozyskiwanie środków z dostępnych źródeł, które pozwolą na objęcie ofiar i sprawców przemocy kompleksowym wsparciem. Ważnym elementem działań jest również podniesienie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz promowanie wzorców życia rodzinnego wolnych bez agresji i przemocy.

Równocześnie można zauważyć, że przemoc domowa często powiązana była z nadużywaniem alkoholu. W 2015 i 2017 roku w 57% przypadków skierowano wnioski do GKRPA, zaś w 2016 w 63% przypadków. Sytuacja ta przekłada się na skuteczność interwencji w rodzinach, gdzie występuje przemoc. Analizy pokazują, że tam gdzie nie ma problemów alkoholowych łatwiej pracuje się z rodzinami i szybciej można osiągnąć pożądane rezultaty – zamknięcie procedury NK na skutek ustania przemocy. Uzależnienie wpływa na przewlekłość postępowania korekcyjnego.

Wśród form wsparcia najczęściej rodziny korzystają z pracy socjalnej, pomocą psychologiczną objęta jest około połowa osób doznających przemocy. Warto zauważyć, że wzrosła liczba osób korzystających z porad prawnych. W 2017 r. prawie 2 krotnie więcej osób skorzystało z porad prawnika w GOPS w stosunku do liczby korzystających w 2016 r. Wzrosło również zainteresowanie mediacjami rodzinnymi – w roku 2017 liczba osób korzystających z pomocy mediatora wzrosła 6 krotnie. Świadczyć to może o skuteczności oddziaływań promocyjno – informacyjnych,

prowadzonych w ramach programu. Mieszkańcy gminy częściej zgłaszają się o pomoc, nie boją się podejmować działań.

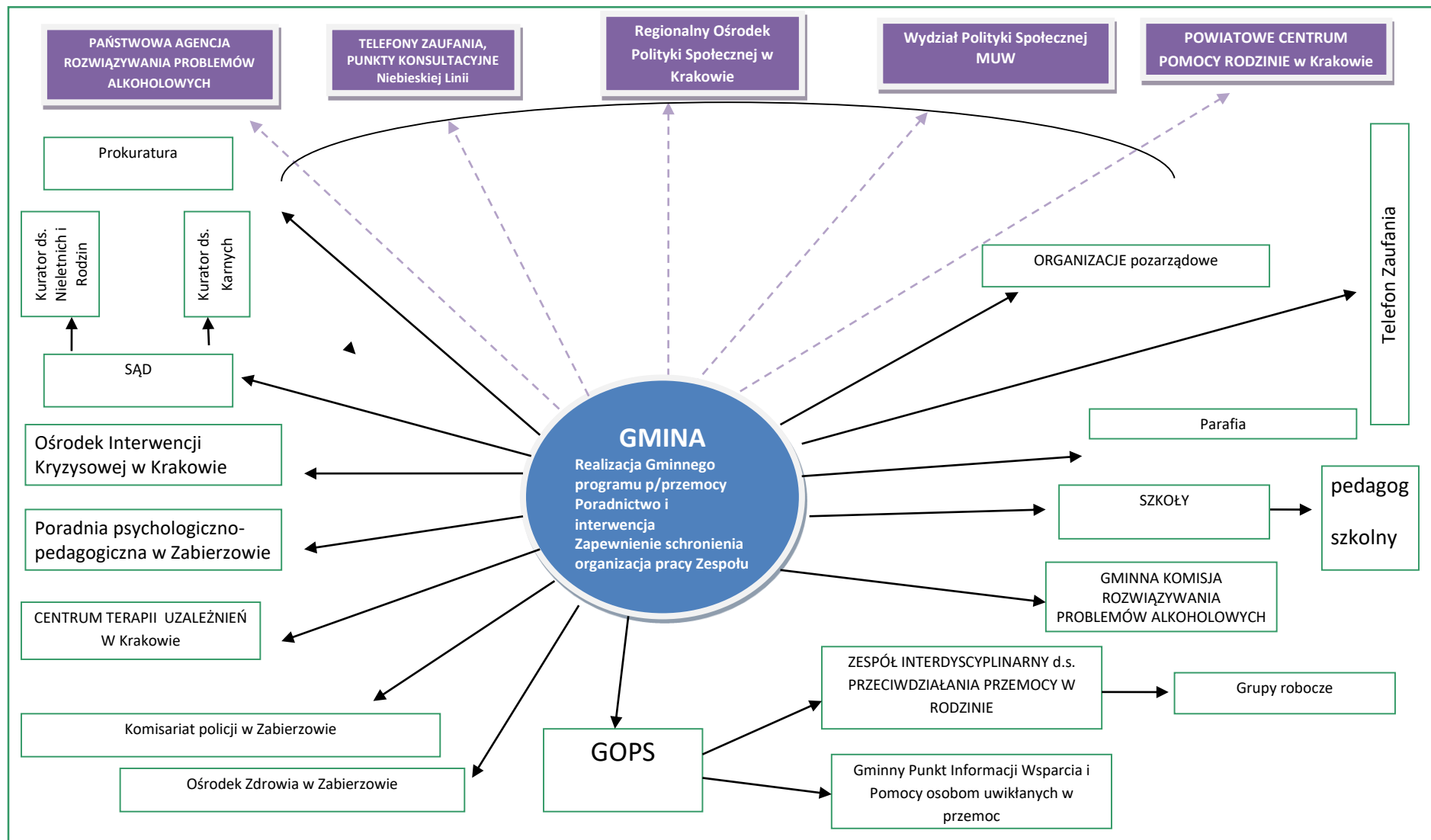
Jakość pomocy oferowanej mieszkańcom Gminy Zabierzów zależy również od możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych zatrudnionych specjalistów - w 2017 r. skorzystali oni z 16 szkoleń wobec 6 dostępnych w roku 2015. Ponadto członkowie zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych w roku 2017 uczestniczyli w spotkaniach superwizyjnych, co nie miało miejsca w latach wcześniejszych.

Zasoby instytucjonalne:

Gmina Zabierzów realizuje zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w oparciu o lokalne zasoby instytucjonalne i kadrowe, jak również dostępne na terenie powiatu krakowskiego czy podległe samorządowi województwa bądź wojewodzie, są to :

- Komisariat Policji w Zabierzowie;
- Gminny Punkt Informacji, Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie;
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Zabierzowie;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Zabierzowie;
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krakowie;
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Krakowie dla Krakowa Krowodrzy;
- Szkoły z terenu Gminy Zabierzów;
- Ośrodki Zdrowia z terenu Gminy Zabierzów;
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Krakowie;

Diagnoza zasobów gminy Zabierzów - lokalna mapa pomocy rodzinie uwiękanej w przemoc

Ocena warunków realizacji działań w ramach programu przeciwdziałania przemocy - **Analiza SWOT**

dobrze strony	słabe strony
wskazane są instytucje odpowiedzialne za organizowanie pomocy i wsparcia rodzinom	niewłaściwe rozłożenie akcentów w procesie interwencji – bardziej działania skupiają się na sprawcy niż na ofierze
w rodzinach objętych wsparciem widać efekty poprawy sytuacji domowej	brak skutecznych metod i narzędzi pracy w sytuacjach przemocy w rodzinie wobec dziecka
osoby dotknięte przemocą mogą liczyć na wsparcie ze strony odpowiedzialnych instytucji	zagrożenie wystąpieniem zjawiska wypalenia zawodowego osób pracujących w środowiskach przemocy domowej
przedstawiciele instytucji wskazanych do organizowania pomocy współpracują ze sobą i mogą liczyć na wzajemną pomoc w realizacji planu pomocowego	nierównomierne zaangażowanie poszczególnych członków zespołu interdyscyplinarnego w pracę w zespołach
możliwość usprawnienia współpracy interdyscyplinarnej poprzez wydanie odpowiednich zarządzeń w instytucjach współpracujących	brak delegowania uprawnień dla członków ZI w sytuacji gdy nie jest to kierownik współpracującej instytucji
	zmienność składu ZI oraz oddelegowywanie na spotkania osób, które nie są zorientowane w przebiegu interwencji
szanse	zagrożenia
zostały opracowane przepisy prawne dotyczące przemocy w rodzinie i są stosowane	zbyt rozbudowana (i często zbędna) sprawozdawczość, pochłaniająca znaczną ilość czasu
możliwość aplikowania o dofinansowanie w ramach konkursów i funduszy unijnych	zbyt rozbudowany system dokumentowania pracy członków zespołu interdyscyplinarnego i roboczego
zjawisko przemocy przestało być tematem tabu	brak źródeł finansowania działań członków zespołu interdyscyplinarnego
	przewlekłość postępowania wyjaśniającego i sądowego

Wymienione charakterystyki obszarów wpływających na funkcjonowanie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy skłaniają do przyjęcia opcji zarządzania systemem zwanej *konkurencyjną*, polegającą na eliminowaniu słabych stron funkcjonowania systemu oraz budowaniu jego siły przez maksymalne wykorzystanie istniejących zasobów i szans sprzyjających rozwojowi. Do działań charakterystycznych dla takiej opcji należeć będą:

- usprawnianie organizacji,
- inwestowanie w utrzymanie zasobów kadrowych i lokalowych,
- powiększanie już istniejącej oferty form pomocy lub stworzenie nowej, adekwatnej do potrzeb
- a także bardziej efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów poprzez eliminowanie dublowania działań, wynikających z braku współpracy międzyinstytucjonalnej.

Sposób realizacji poszczególnych działań programu

Zgodnie z zapisami ustawy Gmina przygotowując program przeciwdziałania przemocy w rodzinie odpowiada również za warunki jego wdrażania. W szczególności zapewnia dostęp do poradnictwa, podejmuje działania edukacyjne, służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, organizuje warunki do podjęcia interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Realizatorami działań interwencyjnych przewidzianych w gminnym programie są członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych, które zostały powołane na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (art. 9a-9d u.p.p.r.). Zespół Interdyscyplinarny powoływany przez wójta składa się z przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia oraz organizacji pozarządowych, a także kuratorów sądowych. W zespole pracować mogą również prokuratorzy oraz przedstawiciele innych podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Do zadań zespołu należy integrowanie i koordynowanie działań podmiotów-członków zespołu oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności poprzez diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie; podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku; inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie; rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. W ramach zespołu interdyscyplinarnego powołuje się grupy robocze tworzone w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Do zadań grup roboczych należą w szczególności: opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie; monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy oraz dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

Zgodnie z art. 9d u.p.p.r. podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. Od sierpnia 2010 r. nie wymaga się zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie na jej założenie. Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek przewidzianych w ustawie, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele

podmiotów, o których mowa wyżej realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Stosowanie tej procedury wymaga ścisłej współpracy wszystkich służb, stanowi zatem kompleksową pomoc osobom poszkodowanym i rodzinom, gdzie ma miejsce przemoc.

Zadania poszczególnych służb w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ⁸

Pomoc społeczna

Bezpośrednią pomocą rodzinom i osobom potrzebującym zajmują się pracownicy socjalni. W ramach swoich kompetencji i zadań pracownik socjalny:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całonocnej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby

⁸ opracowano na podstawie: rozporządzenia RM z dnia 13.09 2011 w sprawie procedury „Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy „niebieska Karta” Dz. U. nr 209 z 2011 poz. 12266 oraz wydawnictwa Centrum Praw Kobiet: „Przemoc wobec kobiet w rodzinie, Niezbędnik ...(policjanta, lekarza, nauczyciela, pracownika socjalnego, psychologa)” Warszawa 2007, T.Pietrzak: „Poradnik pracownika socjalnego – przemoc w rodzinie”, „Poradnik dzielnicowego – przemoc w rodzinie”; źródło: <http://www.mpips.gov.pl/userfiles/File/Przemoc>

o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,

- wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”

Pracownicy socjalni, przedstawiciele pomocy społecznej są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarzką ma prawo podjąć decyzję o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej. Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego o tym fakcie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin.

Służba zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Ofiary przemocy domowej objęte są świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często narażone są na poważne uszkodzenia zdrowia somatycznego i zdrowia psychicznego. Pomoc ofiarom przemocy domowej powinna oprócz udzielenia pierwszej pomocy obejmować następujące zadania:

- umiejętność przeprowadzenia spokojnej rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie osoby, co do których istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie o istniejących możliwościach skorzystania z pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o ustaleniu przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała powstałych wskutek użycia siły psychicznej,
- poinformowanie o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- powiadomienie organów ścigania w przypadku podejrzenia popełnienia przestępstwa stwierdzonego podczas badania lekarskiego (podejrzenia wykorzystywania seksualnego, ciężkie obrażenia ciała)

Przedstawiciel ochrony zdrowia uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym, jak również zobowiązany jest do wszczęcia procedury „Niebieskiej Karty”. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie towarzyszy pracownikowi socjalnemu wykonującemu obowiązki służbowe wspólnie z funkcjonariuszem Policji, w podejmowaniu decyzji o odebraniu dziecka z rodziny

i umieszczeniu go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Policja

Do podstawowych zadań Policji należy między innymi ochrona życia i zdrowia ludzi. Działania chroniące ofiary przemocy domowej podejmowane przez funkcjonariusza policji zgodnie z obowiązującym prawem to:

- udzielanie osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, niezbędnej pomocy, w tym udzielenia pierwszej pomocy,
- organizuje niezwłoczny dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- podejmuje, w razie potrzeby, inne niezbędne czynności zapewniające ochronę życia, zdrowia i mienia osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie, włącznie z zastosowaniem w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, środków przymusu bezpośredniego i zatrzymania,
- przeprowadza z osobą, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, rozmowę, w szczególności o odpowiedzialności karnej za znęcanie się fizyczne lub psychiczne nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, oraz wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, do zachowania zgodnego z prawem i zasadami współżycia społecznego.
- przeprowadza na miejscu zdarzenia, w przypadkach niecierpiących zwłoki, czynności procesowe w niezbędnym zakresie, w granicach koniecznych dla zabezpieczenia śladów i dowodów przestępstwa,
- podejmuje działania mające na celu zapobieganie zagrożeniom mogącym występować w rodzinie, w szczególności składa systematyczne wizyty sprawdzające stan bezpieczeństwa osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb określonych przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą,
- wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011 r. oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”.

Funkcjonariusz policji uczestniczy w spotkaniach zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym. W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie wspólnie z pracownikiem socjalnym wykonującym obowiązki służbowe a także lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką ma prawo podjąć

decyzję o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej.

Oświata

Przepisy oświatowe zobowiązują szkoły do wspomagania wychowawczej roli rodziny oraz zapewnienia opieki uczniom pozostającym w trudnej sytuacji życiowej. Rola szkoły w systemie ochrony dziecka jest znacząca. Nauczyciele mają możliwość regularnego obserwowania funkcjonowania dziecka oraz zmian w jego zachowaniu. Pedagog i psycholog szkolny ma możliwość zdiagnozowania sytuacji szkolnej i rodzinnej dziecka.

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 roku życia jest ofiarą przemocy lub przestępstwa nauczyciel lub inny pracownik oświaty powinien podejmuje następujące kroki:

- przeprowadza rozmowę z osobą doznającą przemocy, w warunkach gwarantujących jej bezpieczeństwo, swobodę wypowiedzi i poszanowania godności,
- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji o możliwościach udzielenia pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłoczny dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- udziela kompleksowych informacji rodzicowi, opiekunowi prawnemu, faktycznemu lub osobie najbliższej o możliwościach pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej, i pedagogicznej oraz wsparcia rodzinie, w tym o formach pomocy dzieciom świadczonych przez instytucje i podmioty w zakresie specjalistycznej pomocy na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

W sytuacji gdy aktem przemocy towarzyszy spożywanie alkoholu GKRPA podejmuje następujące działania:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,

- udziela kompleksowych informacji o możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc, możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie,
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,
- wszczyna procedurę „Niebieskiej Karty” zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13.09.2011 r. w sprawie procedury „Niebieskiej Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”

Przedstawiciele GKRPA są członkami zespołu interdyscyplinarnego lub grup roboczych współpracujących z zespołem interdyscyplinarnym.

Adresaci programu

Gminny program zakłada realizację przyjętych w nim celów i zadań w oparciu o zasadę partnerskiej współpracy wszystkich instytucji i organizacji działających w różnych obszarach społecznego wsparcia na rzecz osób i rodzin doświadczających przemocy, tworząc gminny system przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie gminy Zabierzów. Skuteczność budowanego systemu wynikać będzie z wielu czynników:

- umiejętnego połączenia zadań na różnych poziomach społecznego oddziaływania: profilaktyki, interwencji i redukcji skutków,
- prawidłowego podziału kompetencji i komunikacji pomiędzy partnerami,
- odpowiedniego wsparcia organizacyjnego, merytorycznego i finansowego dla osób i instytucji realizujących poszczególne działania ze strony osób decyzyjnych,
- postaw członków społeczności lokalnej wobec zjawiska przemocy i agresji społecznej
- zaangażowania w proces zmiany samych poszkodowanych

Dlatego też mówiąc o adresatach programu należy uwzględnić przede wszystkim:

- rodziny i osoby uwięzione w przemoc a więc zarówno osoby doświadczające przemocy jak i sprawców przemocy,
- otoczenie instytucjonalne a w szczególności pracowników i specjalistów instytucji wchodzących w skład zespołów: interdyscyplinarnego i roboczych
- władze gminy
- mieszkańców gminy – społeczność lokalną
- parafie,
- organizacje pozarządowe

Kierunki i cele działania

Doświadczenia wynikające z dotychczasowej realizacji programu przeciwdziałania przemocy domowej przyjętego Uchwałą VII/58/15 Rady Gminy Zabierzów z dnia 29 maja 2015 roku na lata 2015-2018 wskazują na następujące **obszary problemowe** mające znaczenie dla realizacji zadań pomocowych i wspierających:

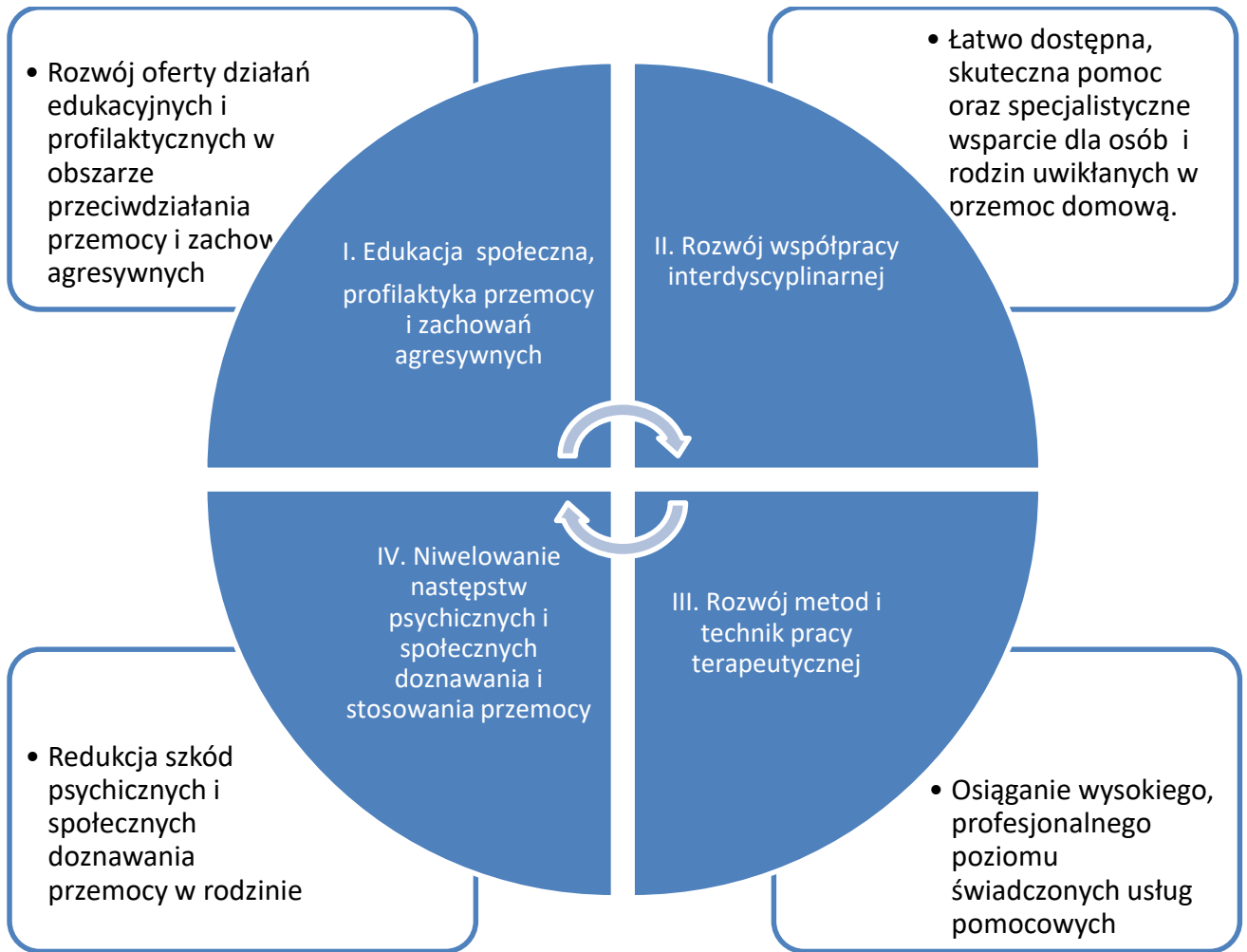
1. Niska świadomość społeczna co do możliwości rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie.
2. Ograniczony zakres profilaktyki przemocy i zachowań agresywnych.
3. Niewystarczająca współpraca pomiędzy służbami i instytucjami.
4. Ograniczone możliwości organizacyjne i finansowe.
5. Trudności w pozyskiwaniu informacji nt. występowania przemocy w rodzinie - rozpoznawanie i diagnozowanie zjawiska.
6. Niska skuteczność pracy terapeutycznej i wsparcia dla ofiar przemocy.
7. Niska skuteczność pracy terapeutycznej i wsparcia dla sprawców przemocy.
8. Brak specjalistów oraz dostępu do zróżnicowanej oferty pomocy.
9. Przewlekłość postępowania w sprawach przemocy domowej.

Zidentyfikowane problemy wyznaczają konieczność przyjęcia następujących kierunków działania:

- I. Edukacja społeczna i promocja dobrych praktyk w odniesieniu do zjawiska przemocy - profilaktyka przemocy i zachowań agresywnych
- II. Rozwój współpracy interdyscyplinarnej - zwiększenie możliwości organizacyjnych i finansowych - usprawnienie komunikacji i przepływu informacji pomiędzy partnerskimi instytucjami
- III. Rozwój metod i technik pracy terapeutycznej z ofiarami i sprawcami przemocy
- IV. Niwelowanie następstw psychicznych i społecznych doznawania i stosowania przemocy

rys. 1 Kierunki działania i odpowiadające im obszary problemowe

rys. 2 Kierunki i odpowiadające im cele główne działania w programie przeciwdziałania przemocy

Wykaz celów i działań:

Cel strategiczny: Zminimalizowanie liczby i skutków występowania aktów przemocy oraz zachowań agresywnych w rodzinach mieszkających na terenie gminy Zabierzów

cele główny A:

- A. Rozwój oferty działań edukacyjnych i profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy i zachowań agresywnych

efekt: Mieszkańcy gminy są uwrażliwieni na potrzeby ofiar przemocy oraz wykazują brak tolerancji dla zachowań agresywnych.

cele szczegółowe:

A-1. Wzrost wiedzy i świadomości społecznej wśród mieszkańców gminy na temat szkodliwości zachowań agresywnych i przemocowych oraz ich skutków, zdrowotnych, psychologicznych i społecznych.

działania:

- a) podejmowanie przez gminę współpracy partnerskiej w ramach kampanii o zasięgu wojewódzkim i krajowym
- b) opracowywanie oraz rozpowszechnianie materiałów informacyjnych
- c) organizowanie konferencji i akcji informacyjnych
- d) opracowanie harmonogramu wydarzeń profilaktyczno-edukacyjnych o zasięgu lokalnym kierowanych do mieszkańców gminy w szczególności do młodzieży i rodziców.

A-2. Profilaktyka zachowań agresywnych wśród młodzieży szkolnej

działania:

- a) wprowadzenie zagadnień z zakresu przeciw przemocy i agresji do harmonogramu lekcji wychowawczych
- b) prowadzenie przez placówki oświatowe i kultury zajęć rozwojowo – edukacyjnych podnoszących umiejętności radzenia sobie ze stresem oraz w sytuacjach trudnych
- c) rozwój oferty szkół, placówek kultury i sportu, ngo w zakresie sposobów spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań

cele główny B:

- B. Łatwo dostępna, skuteczna pomoc oraz specjalistyczne wsparcie dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową.

efekt: ofiary i sprawcy przemocy mają możliwość skorzystania z oferty wsparcia w rozwiązywaniu problemów i niwelowaniu skutków przemocy w rodzinie;

cele szczegółowe:

B-1. Zapewnienie fachowej pomocy specjalistycznej ofiarom przemocy

działania:

- a) organizowanie poradnictwa psychologicznego: indywidualnego i grupowego
- b) organizowanie poradnictwa prawnego
- c) organizowanie innej pomocy specjalistów w Punkcie Informacji Wsparcia i Pomocy dla osób dotkniętych przemocą
- d) organizowanie pomocy interwencyjnej w przypadku przemocy domowej
- e) organizowanie krótkoterminowego miejsca schronienia w przypadku bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa członków rodziny we współpracy z partnerami lokalnymi
- f) udostępnianie informacji o możliwościach uzyskania pomocy i jej formach

B-2. Poprawa funkcjonowania społecznego rodzin uwikłanych w przemoc

działania:

- a) organizowanie spotkań edukacyjnych dla rodziców – warsztaty umiejętności opiekuńczo - wychowawczych
- b) organizowanie grup wsparcia dla rodzin uwikłanych w przemoc
- c) udzielanie wsparcia rodzinom uwikłanych w przemoc w formie usług asystenta rodziny

cele główny C:

C. Osiągnięcie wysokiego, profesjonalnego poziomu świadczonych usług pomocowych.

efekt: podejmowane interwencje i działania przez członków Zespołu Interdyscyplinarnego i zespołów roboczych przyczyniają się do rozwiązywania problemów rodzin uwikłanych w przemoc

cele szczegółowe:

C-1. skuteczna współpraca specjalistów z instytucji uczestniczących w procesie pomagania rodzinom uwikłanym w przemoc

działania:

- a) usprawnienie sposobów komunikacji pomiędzy współpracującymi instytucjami
- b) zapewnienie wsparcia organizacyjnego i merytorycznego dla działania Zespołu Interdyscyplinarnego
- c) wyposażenie członków ZI w niezbędne narzędzia i uprawnienia decyzyjne w obrębie swoich zadań
- d) uproszczenie procedur i zakresu sprawozdawczości z działalności ZI
- e) utrzymywanie kontaktów zawodowych z innymi ZI – wymiana dobrych praktyk

C-2. Wzrost kompetencji zawodowych osób realizujących zadania pomocowe i wspierające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

- a) zapewnienie dostępu do fachowej wiedzy z zakresu pomocy osobom uwikłanym w przemoc
- b) doskonalenie umiejętności współpracy zespołowej
- c) doskonalenie metod pracy i diagnozy w obszarze problemów przemocy

- d) wypracowanie i wdrożenie systemu szkoleń wewnętrznych i superwizji dla członków Zespołu
- e) udział w szkoleniach zewnętrznych i konferencjach

cele główny D:

- D. Redukcja szkód psychicznych i społecznych doznawania przemocy w rodzinie

efekt: ofiary i sprawcy przemocy podejmują leczenie i mają szansę powrócić do pożądanych i akceptowanych społecznie wzorców zachowania i funkcjonowania.

cele szczegółowe:

D-1. Dostępność fachowej pomocy terapeutycznej dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową

- a) wdrożenie programów psychoedukacyjnych w pracy wychowawczej z młodzieżą
- b) objęcie rodzin specjalistyczną terapią rodzinną
- c) objęcie rodzin uwikłanych w przemoc systemowym wsparciem
- d) nawiązanie współpracy ze specjalistycznymi ośrodkami i specjalistami

D-2. Dostępność fachowej pomocy korekcyjno-edukacyjnej dla sprawców przemocy

- a) nawiązanie i utrzymywanie współpracy ze specjalistami i instytucjami prowadzącymi działania korekcyjno-edukacyjne dla sprawców
- b) organizowanie dostępu i kierowanie do pomocy edukacyjno –korekcyjnych sprawców przemocy

Struktura celów i zadań programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

Cel strategiczny programu: Zminimalizowanie liczby i skutków występowania aktów przemocy oraz zachowań agresywnych w rodzinach mieszkających na terenie gminy Zabierzów					
Cele główne programu					
A. Rozwój oferty działań edukacyjnych i profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy i zachowań agresywnych.		B. Łatwo dostępna, skuteczna pomoc oraz specjalistyczne wsparcie dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową.		C. Osiągnięcie wysokiego, profesjonalnego poziomu świadczonych usług pomocowych.	D. Redukcja szkód psychicznych i społecznych doznawania przemocy w rodzinie.
Cele szczegółowe, zadania, wskaźniki, realizatorzy					
Cel główny A: Rozwój oferty działań edukacyjnych i profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy i zachowań agresywnych					
Cele szczegółowe	działania	Realizatorzy/ partnerzy	Wskaźniki realizacji	Termin realizacji	Źródło finansowania
A-1. Wzrost wiedzy i świadomości społecznej wśród mieszkańców gminy na temat szkodliwości zachowań agresywnych i przemocowych oraz ich skutków prawnych, zdrowotnych, psychologicznych i społecznych.	a) podejmowanie przez gminę współpracy partnerskiej w ramach kampanii o zasięgu wojewódzkim i krajowym b) opracowywanie oraz rozpowszechnianie materiałów informacyjnych i edukacyjnych	GOPS -koordynator MPiPS WPS UWWM ROPS w Krakowie	I. zrealizowanych przedsięwzięć informacyjnych i edukacyjnych rodzaj i nakład materiałów informacyjnych i edukacyjnych	działanie ciągłe	budżet jednostek organizacyjnych gminy (zadania własne), dotacje rządowe

	<p>c) organizowanie konferencji i akcji informacyjnych</p> <p>d) opracowanie harmonogramu wydarzeń profilaktyczno-educacyjnych o zasięgu lokalnym kierowanych do mieszkańców gminy w szczególności do młodzieży i rodziców</p> <p>e) organizowanie szkoleń na temat prawnych aspektów przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p>	<p>Kuratorium Oświaty</p> <p>Komenda Wojewódzka Policji</p> <p>UG w Zabierzowie,</p> <p>placówki oświatowe w gminie Zabierzów,</p> <p>Dom Kultury,</p> <p>policja</p>	<p>I. uczestników biorących udział w realizowanych przedsięwzięciach</p>		<p>EFS</p>
<p>A-2. Profilaktyka zachowań agresywnych wśród młodzieży szkolnej</p>	<p>a) wprowadzenie zagadnień z zakresu przeciwdziałania przemocy i agresji do harmonogramu lekcji wychowawczych</p> <p>b) prowadzenie przez placówki oświatowe i kultury zajęć rozwojowo – edukacyjnych podnoszących umiejętności radzenia sobie ze stresem oraz w sytuacjach trudnych</p> <p>c) rozwój oferty szkół, placówek kultury i sportu, ngo w zakresie sposobów spędzania czasu wolnego i rozwoju zainteresowań</p>	<p>UG Zabierzów – koordynator</p> <p>placówki oświatowe gminy Zabierzów,</p> <p>Dom Kultury</p>	<p>I. godzin lekcyjnych poświęconych edukacji p./przemocy</p> <p>I. zajęć rozwojowo-educacyjnych i sportowych</p> <p>I. uczestników w realizowanych zajęciach rozwojowo-educacyjnych i sportowych</p>	<p>działanie ciągłe</p>	<p>budżet jednostek organizacyjnych gminy (zadania własne),</p> <p>dotacje rządowe</p> <p>EFS</p>

Cel główny B: Łatwo dostępna, skuteczna pomoc oraz specjalistyczne wsparcie dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową.

Cele szczegółowe	działania	Realizatorzy/ partnerzy	Wskaźniki realizacji	Termin realizacji	Źródło finansowania
B-1. Zapewnienie fachowej pomocy specjalistycznej ofiarom przemocy	a) organizowanie poradnictwa psychologicznego: indywidualnego i grupowego b) organizowanie poradnictwa prawnego c) organizowanie innej pomocy specjalistów w Punkcie Informacji Wsparcia i Pomocy dla osób dotkniętych przemocą d) organizowanie pomocy interwencyjnej w przypadku przemocy domowej e) organizowanie krótkoterminowego miejsca schronienia w przypadku bezpośredniego zagrożenia bezpieczeństwa członków rodziny we współpracy z partnerami lokalnymi f) udostępnianie informacji o możliwościach uzyskania pomocy i jej formach	GOPS – koordynator Punkt Informacji Wsparcia i Pomocy dla osób dotkniętych przemocą członkowie ZI i grup roboczych Kuratorzy Sądu Policja Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	l. h poradnictwa specjalistycznego (indywidualnego i grupowego) l. osób, które skorzystały ze wsparcia i pomocy specjalistycznej l. dzieci objętych pomocą specjalistyczną l. podjętych interwencji	działanie ciągłe	budżet jednostek organizacyjnych gminy (zadania własne), dotacje rządowe EFS

		placówki oświatowe			
		Ośrodek Interwencji Kryzysowej			
B-2. Poprawa funkcjonowania społecznego rodzin uwikłanych w przemoc	<p>a) organizowanie spotkań edukacyjnych dla rodziców – warsztaty umiejętności opiekuńczo - wychowawczych</p> <p>b) organizowanie grup wsparcia dla rodzin uwikłanych w przemoc</p> <p>c) udzielanie wsparcia rodzinom uwikłanych w przemoc w formie usług asystenta rodziny</p>	<p>GOPS – koordynator</p> <p>członkowie ZI i grup roboczych</p> <p>Kuratorzy Sądu</p> <p>Policja</p> <p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna</p> <p>placówki oświatowe</p>	<p>I. spotkań i warsztatów dla rodziców</p> <p>I. spotkań grup wsparcia</p> <p>I. rodzin w których występowała przemoc, objętych wsparciem asystenta</p>	działanie ciągłe	<p>budżet jednostek organizacyjnych gminy (zadania własne),</p> <p>dotacje rządowe</p> <p>EFS</p>
Cel główny C: Osiągnięcie wysokiego, profesjonalnego poziomu świadczonych usług pomocowych.					

Cele szczegółowe	działania	Realizatorzy/ partnerzy	Wskaźniki realizacji	Termin realizacji	Źródło finansowania
C-1. Skuteczna współpraca specjalistów z instytucji uczestniczących w procesie pomagania rodzinom uwięzonym w przemoc	<p>a) usprawnienie sposobów komunikacji pomiędzy współpracującymi instytucjami</p> <p>b) zapewnienie wsparcia organizacyjnego i merytorycznego dla działania Zespołu Interdyscyplinarnego</p> <p>c) wyposażenie członków ZI w niezbędne narzędzia i uprawnienia decyzyjne w obrębie swoich zadań</p> <p>d) uproszczenie procedur i zakresu sprawozdawczości z działalności ZI</p> <p>e) utrzymywanie kontaktów zawodowych z innymi ZI – wymiana dobrych praktyk</p>	<p>GOPS – koordynator</p> <p>Punkt Informacji Wsparcia i Pomocy dla osób dotkniętych przemocą</p> <p>członkowie ZI i grup roboczych</p> <p>Kuratorzy Sądu</p> <p>Policja</p> <p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna</p> <p>placówki oświatowe</p>	<p>I. spotkań ZI i GR</p> <p>I. podjętych działań w ramach współpracy interdyscyplinarnej</p>	działanie ciągłe	<p>budżet jednostek organizacyjnych gminy (zadania własne),</p> <p>dotacje rządowe</p> <p>EFS</p>

<p>C-2. Wzrost kompetencji zawodowych osób realizujących zadania pomocowe i wspierające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie</p>	<p>a) zapewnienie dostępu do fachowej wiedzy z zakresu pomocy osobom uwikłanym w przemoc b) doskonalenie umiejętności współpracy zespołowej c) doskonalenie metod pracy i diagnozy w obszarze problemów przemocy d) wypracowanie i wdrożenie systemu szkoleń wewnętrznych i superwizji dla członków Zespołu e) udział w szkoleniach zewnętrznych i konferencjach</p>	<p>GOPS – koordynator</p> <p>Punkt Informacji Wsparcia i Pomocy dla osób dotkniętych przemocą</p> <p>członkowie ZI i grup roboczych</p>	<p>I. h szkolenia dla członków ZI i GR</p> <p>I.h superwizji dla członków ZI i GR</p>	<p>działanie ciągłe</p>	<p>budżet jednostek organizacyjnych gminy (zadania własne), dotacje rządowe EFS</p>
---	--	---	---	-------------------------	---

Cel główny D: Redukcja szkód psychicznych i społecznych doznawania przemocy w rodzinie

Cele szczegółowe	działania	Realizatorzy/ partnerzy	Wskaźniki realizacji	Termin realizacji	Źródło finansowania
<p>D-1. Dostępność fachowej pomocy terapeutycznej dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową</p>	<p>a) wdrożenie programów psychoedukacyjnych w pracy wychowawczej z młodzieżą b) objęcie rodzin specjalistyczną terapią rodzinną c) objęcie rodzin uwikłanych w przemoc systemowym wsparciem</p>	<p>GOPS – koordynator</p> <p>członkowie ZI i grup roboczych</p> <p>Kuratorzy Sądu</p>	<p>I. rodzin objętych specjalistycznym wsparciem i terapią</p> <p>I. programów psychoedukacyjnych realizowanych w pracy z młodzieżą</p>	<p>działanie ciągłe</p>	<p>budżet jednostek organizacyjnych gminy (zadania własne),</p>

	d) nawiązanie współpracy ze specjalistycznymi ośrodkami i specjalistami	<p>Policja</p> <p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna</p> <p>placówki oświatowe</p>	l. uczniów, która skorzystała z pomocy specjalistycznej w ramach programów		<p>dotacje rządowe</p> <p>EFS</p>
D-2.Dostępność fachowej pomocy korekcyjno-edukacyjnej dla sprawców przemocy	<p>a) nawiązanie i utrzymywanie współpracy ze specjalistami i instytucjami prowadzącymi działania korekcyjno-edukacyjne dla sprawców</p> <p>b) organizowanie dostępu i kierowanie do pomocy edukacyjno-korekcyjnych sprawców przemocy</p>	<p>GOPS – koordynator</p> <p>członkowie ZI i grup roboczych</p> <p>Sąd</p> <p>Ośrodek Interwencji Kryzysowej</p> <p>Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie</p>	<p>l. sprawców, którzy zostali skierowani do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych</p> <p>l. interwencji zrealizowanych we współpracy instytucji specjalistycznych</p>	działanie ciągłe	<p>budżet jednostek organizacyjnych gminy (zadania własne),</p> <p>dotacje rządowe</p> <p>EFS</p>

Ewaluacja i monitoring

działań podejmowanych w ramach programu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla gminy Zabierzów

Proces ewaluacji wraz z prowadzonym monitoringiem pozwoli poznać skuteczność proponowanych form wsparcia w odniesieniu do zakładanych efektów programu .

Cele programu:

Celem strategicznym programu jest: Zminimalizowanie liczby i skutków występowania aktów przemocy oraz zachowań agresywnych w rodzinach mieszkających na terenie gminy Zabierzów.

Cele główne:

- A. Rozwój oferty działań edukacyjnych i profilaktycznych w obszarze przeciwdziałania przemocy i zachowań agresywnych
- B. Łatwo dostępna, skuteczna pomoc oraz specjalistyczne wsparcie dla osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową.
- C. Osiąganie wysokiego, profesjonalnego poziomu świadczonych usług pomocowych.
- D. Redukcja szkód psychicznych i społecznych doznawania przemocy w rodzinie

Planując proces ewaluacji wypracowanych i wdrażanych form pomocy zakładamy, iż ewaluacja ta pełnić będzie głównie funkcję formatywną a jej wyniki służyć będą:

- osobom decyzyjnym, dostarczając informacji odnośnie właściwych kierunków i form oddziaływania wobec osób i rodzin dotkniętych przemocą a także warunków organizacyjnych, jakie powinny być spełnione dla realizacji tych działań;
- pracownikom socjalnym i specjalistom pracującym z osobami i rodzinami doznającymi przemocy w podnoszeniu jakości ich pracy i podejmowanych interwencji, zmierzających do rozwiązywania napotkanych problemów;
- klientom w kształtowaniu ich świadomości, motywowaniu do pożądanых zachowań, promowaniu określonych postaw wobec własnych problemów;

Cel ewaluacji :

1. Wskazanie sposobów interwencji przyczyniających się do wzrostu skuteczności działań pomocowych podejmowanych na rzecz osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową.

Obszary analizy dla ewaluacji:

- I. Usługi i formy wsparcia podejmowane w ramach pomocy - metody i techniki pracy z klientem oraz ich zgodność z potrzebami klientów
- II. Warunki organizacyjne i kadrowe dla wdrażania przyjętego planu pomocy rodzinom
- III. Zakres i jakość współpracy pomiędzy partnerskimi instytucjami

Pytania ewaluacyjne:

obszar I.

W jakim stopniu zastosowane metody i formy wsparcia rodzin przyczyniły się do rozwiązania problemu przemocy i zachowań agresywnych?

Czy zakres wsparcia przewidziany w programie odpowiadał potrzebom klientów?

Czy wsparcie udzielone osobom i rodzinom w ramach działań określonych w programie przyczyniło się do zmiany ich sytuacji życiowej?

obszar II.

Czy realizacja zadań w programie miała charakter zespołowy?

Czy pracownicy otrzymali wsparcie merytoryczne z zakresu metod i technik pracy z osobami i rodzinami uwikłanymi w przemoc?

Czy organizacja warunków współpracy przyczyniała się do realizacji zaplanowanych działań?

obszar III.

Czy sprawnie przebiegała realizacja zadań w trakcie realizacji zadań pomocowych ?

Czy skuteczny był obieg informacji pomiędzy partnerami?

OBSZAR I : Usługi i formy wsparcia podejmowane w ramach pomocy - metody i techniki pracy z rodzinami oraz ich zgodność z potrzebami osób i rodzin				
Pytanie ewaluacyjne	Kryterium ewaluacyjne	Wskaźniki	Metoda ewaluacji	narzędzie monitoringu
W jakim stopniu zastosowane metody i formy wsparcia rodzin przyczyniły się do rozwiązania problemu przemocy i zachowań agresywnych ?	skuteczność	<p>Liczba osób, które oceniły pozytywnie proces udzielonego wsparcia;</p> <p>I. h poradnictwa specjalistycznego (indywidualnego i grupowego)</p> <p>I. osób która skorzystała ze wsparcia i pomocy specjalistycznej</p> <p>I. sprawców, którzy zostali skierowani do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych</p> <p>liczba działań z zakresu profilaktyki przemocy i agresji</p>	<p>Ankieta</p> <p>Wywiad</p> <p>rozmowa</p> <p>obserwacje</p>	<p>sprawozdania</p> <p>rejestr uczestników</p> <p>kwestionariusze</p> <p>arkusze obserwacyjne</p> <p>NK</p>
Czy zakres wsparcia przewidziany w programie odpowiadał potrzebom klientów?	Adekwatność trafność	<p>Liczba rodzin, która zrealizowała plan pomocy,</p> <p>liczba osób które zrealizowały program edukacyjno – korekcyjny,</p>	<p>Analiza dokumentów</p> <p>wywiad</p>	<p>kontrakt socjalny</p> <p>sprawozdania</p> <p>ankieta</p> <p>NK</p>

Czy wsparcie udzielone osobom i rodzinom w ramach działań określonych w programie przyczyniło się do zmiany ich sytuacji życiowej?	Adekwatność trafność	Liczba NK zamkniętych w związku z ustaniem przemocy	Analiza dokumentów	zaświadczenia NK kontrakt soc.
--	-------------------------	---	--------------------	--------------------------------------

OBSZAR II : Warunki organizacyjne i kadrowe dla wdrażania przyjętego planu pomocy rodzinom				
Pytanie ewaluacyjne	Kryterium ewaluacyjne	Wskaźniki	Metoda ewaluacji	narzędzie monitoringu
Czy realizacja zadań w programie miała charakter zespołowy?	adekwatność	I. interwencji zrealizowanych we współpracy instytucji specjalistycznych liczba spotkań zespołu interdyscyplinarnego liczba spraw skierowanych do grupy roboczej; Liczba osób skierowanych do specjalistów;	analiza dokumentów	lista obecności sprawozdania protokoły posiedzeń

Czy pracownicy otrzymali wsparcie merytoryczne z zakresu metod i technik pracy z osobami i rodzinami uwięzonymi w przemoc ?	użyteczność	liczba godzin szkolenia liczba godzin superwizji	analiza dokumentów	ankieta ewaluacyjna listy obecności
Czy organizacja warunków współpracy przyczyniła się do realizacji zaplanowanych działań?	efektywność	Liczba godzin przeznaczonych na prowadzenie jednej interwencji Liczba interwencji realizowanych w partnerstwie;	analiza dokumentów	sprawozdania protokoły

OBSZAR III: Zakres i jakość współpracy pomiędzy partnerskimi instytucjami

Pytanie ewaluacyjne	Kryterium ewaluacyjne	Wskaźniki	Metoda ewaluacji	narzędzie monitoringu
Czy sprawnie przebiegała realizacja zadań w trakcie realizacji zadań pomocowych ?	skuteczność	liczba pozytywnie załatwionych interwencji	analiza dokumentów	plany pomocy NK wywiady ankiety
Czy sprawny był obieg informacji pomiędzy partnerami?	skuteczność	liczba spotkań zespołu zadaniowego liczba interwencji grupy roboczej	analiza dokumentów	plany pomocy NK

				sprawozdania lista obecności
--	--	--	--	---------------------------------

Monitorowanie:

Przez monitorowanie będziemy rozumieć proces identyfikacji i zapisu zdarzeń, które zachodzą w trakcie udzielania pomocy. W wyniku monitoringu zebrane zostaną informacje służące późniejszej ewaluacji, ale też pozwolą ocenić przebieg i dynamikę interwencji, stwarzając warunki do dokonania stosownych korekt na bieżąco.

Sposoby zbierania informacji :

1. Rejestracja procesu - sprawozdania z przeprowadzonych działań, zgodnie z przyjętą formą dokumentowania działań
2. Ankiety, wywiady, rozmowy – przeprowadzone z klientami
3. Obserwacja

Ewaluacja ex – post

Na zakończenie programu w roku 2018 zostanie przeprowadzona dodatkowo ewaluacja - „ex post”

Na tym etapie skoncentrujemy się na rezultatach przeprowadzonych działań. W wymiarze indywidualnym – osób i rodzin, które skorzystały ze wsparcia w związku ze zgłoszonym problemem przemocy – na ile zastosowane formy pomocy przyczyniły się do poprawy funkcjonowania społecznego i funkcjonowania w rodzinie – a więc ocenimy trwałość rezultatów programu. W wymiarze instytucjonalnym ważna też będzie efektywność – czyli wielkość poniesionych nakładów w stosunku do uzyskanych rezultatów.

Pytania ewaluacyjne na tym etapie:

- *Czy cele programu zostały osiągnięte?*
- *Czy przeprowadzone działania przyczyniły się do rozwiązania problemów klienta?*
- *Czy współpraca pomiędzy instytucjami realizującymi proces wsparcia była dobrze zorganizowana?*

Przykładowe wskaźniki:

- Liczba osób i rodzin, w których ustała przemoc
- Liczba instytucji współpracujących
- Liczba specjalistów zaangażowanych w proces pomocy
- Liczba godzin specjalistycznego wsparcia

Metody ewaluacji na tym etapie:

wywiady z klientami

analiza dokumentów (dokumentacja w OPS)